herpy

VARANER

Varanus yuwonoi

Varanus yuwonoi er en sjelden, fargesterk varan fra skogene på Halmahera i Indonesia, med svart forkropp, en bakkropp finprikket med grønt, blått og svart og en blå hale. Dyrene i handelen er nesten alle villfangede, og stell og avl er nesten ukjent. Den hører hjemme hos svært erfarne holdere med plass til et helt rom.

Familie: Varanidae Engelsk: Tricoloured monitor lizard Publisert 16. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**100-150 cm** total lengde inkl. hale
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Vanskelighetsgrad	**Ekspert**

STELL

Min. terrarium	**300 × 150 × 180 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Varmeplass	**40-45 °C**
Temperatur, natt	**23-25 °C**
Luftfuktighet	**70-90 %**
UVB	**Anbefalt** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter og virveldyr**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kullstørrelse	**4-9 egg**
Inkubasjon	**164-166 dager** ved 29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Om arten

Varanus yuwonoi hører til de såkalte blåhalede varanene i *Varanus indicus*-gruppen. Den kjennes på en blå, kraftig sammentrykt hale med en tydelig dobbel kjøl ytterst, store svarte flekker på halssidene og en rygg der den fremste tredjedelen til halvdelen er svart med noen få brede bånd, mens den bakre halvdelen av kroppen er finprikket med grønt, blått og svart. Strupen er uten bånd. Tungen er mørkelilla ytterst og lyserosa ved roten, og tungespissene kan være gule til lyseblå. Hodet er forholdsvis kraftig, og tennene er langt lengre enn hos de nærmeste slektningene.

Arten ble beskrevet i 1998 av Michael B. Harvey og David G. Barker, og navnet *yuwonoi* hedrer den indonesiske biologen og herpetologen Frank Bambang Yuwono. Den fargesterke tegningen gjør den svært ettertraktet i den internasjonale dyrehandelen, og lokale jegere fanger den. Likevel er den en av de dårligst kjente varanene overhodet, fordi den er vanskelig å finne i naturen. De største oppgitte målene er 150 cm i total lengde for en hann og 137 cm for en hunn, og snute-kloakk-lengden når 53 cm hos hunnen. Halen er rundt 1,6 ganger så lang som kroppen. Dyr på 146 cm er ikke nødvendigvis utvokst, og noen blir trolig større. Den nedre grensen på 100 cm og levealderen på 10-15 år i faktaboksen er anslag.

Den markante fargetegningen bryter opp dyrets omriss når det ligger på skogbunnen, og har sannsynligvis utviklet seg slik at byttedyr ikke oppdager det. Ungene har en tydeligere tegning enn de voksne: flekkene på bakkroppen kan være oransje, halen har skarpe svarte og blå bånd, bakbena har grønnblå til turkise prikker, og snuten har mørke tverrbånd. Forskjeller mellom kjønnene er ikke beskrevet.

Livslang forpliktelse: en voksen *V. yuwonoi* er en stor, sterk og potensielt bitsk varan som lever i mange år. Den krever et hjemmebygd terrarium eller et helt rom, kraftig oppvarming, UV-lys, en fôrutgift til hele dyr i større mengder og daglig tid. Dyrene i handelen er trolig nesten alle villfangede, og stell og avl er ikke beskrevet. Det gjør arten til en oppgave for svært erfarne varanholdere som er forberedt på å lære underveis.

Utbredelse og leveområde

Arten finnes bare på Halmahera, den største øya i Molukkene i Indonesia. De første dyrene ble samlet inn ved Jailolo på øyas nordvestlige arm. Senere er den funnet ved landsbyene Akesahu og Kao på vestsiden av Kao-bukta, og i 2014 ble et dyr sett omkring 12 km nord for Weda på den sørlige armen. Det utvidet det kjente utbredelsesområdet mot sør.

Arten finnes trolig over hele øya, som for det meste er dekket av regnskog. Rapporter om lignende dyr på de nærliggende øyene Morotai, Bacan og Obi er ennå ikke bekreftet, så kartet viser bare Halmahera.

> **Naturlig utbredelse:** Indonesia.

LEVEOMRÅDE

Arten er en skogvaran. Den lever i primær og sekundær lavlandsskog og er funnet fra under 50 opp til rundt 300 meters høyde. I motsetning til slektningen *Varanus rainerguentheri*, som på Halmahera mest lever i mangrove og kystvegetasjon, holder arten seg til skog. Den kan likevel ferdes i regnskog helt i kanten av mangroven, nær kysten.

På Halmahera ligger temperaturen i lavlandet på 25-30 °C hele året, og det faller 1.500-2.000 mm regn i året, mest fra desember til mars. Regn og skyer kan vare i dager eller uker, og lengre tørkeperioder er sjeldne.

Feller for arten settes ved reirhaugene til storfothøns (store hauger av jord og plantemateriale som fuglene ruger ut eggene i). Arten er trolig en bakholdsjeger: det kraftige hodet, de lange tennene og den kamuflerende tegningen passer til et rovdyr som ligger stille ved steder som reirhaugene, der duer, øgler, slanger, virvelløse dyr og nyklekte kyllinger kommer forbi. Den graver trolig også i reirhaugene etter egg. Føden i naturen er ikke undersøkt. Arten kan være på vandring om kvelden, så den er ikke utelukkende dagaktiv.

Stell

TERRARIET

Stellet av *Varanus yuwonoi* bygger på den nærbeslektede *Varanus melinus* i samme gruppe og på anslag.

En voksen varan på 100-150 cm trenger et hjemmebygd terrarium eller et helt rom på minst 300 × 150 × 180 cm (lengde × bredde × høyde). Et par trenger et terrarium som kan deles i to, for eksempel 400 × 100 × 150 cm. Ettårige dyr kan bo enkeltvis i glassterrarier på 100 × 50 × 60 cm og deretter to-tre sammen i 150 × 90 × 80 cm. Unge dyr må flyttes opp etter hvert som de vokser.

Innred med et dypt substrat av bark eller blandet jord og bark, slik at dyret kan grave og skjule seg, og mange skjul i form av korkrør og kasser. Gi klatregreiner og hevede hvileplasser; det største dyret legger beslag på den høyeste. Et stort vannkar til å bade og dykke i er et pluss, og vannet må skiftes jevnlig. Bruk sikre dører med lås, og skjerm alle lamper med netting, slik at dyret ikke kan brenne seg. Hold dyret alene: artsfrender i hele gruppen som *V. yuwonoi* hører til, er aggressive mot hverandre, og hos *V. melinus* kan felles hold ende med dødelige bitt.

TEMPERATUR

I naturen er det 25-30 °C hele året i lavlandet. I terrariet skal det være en stor temperaturgradient. Om dagen skal bakgrunnstemperaturen ligge på rundt 26-30 °C, og under soleplassen skal overflaten nå 40-45 °C, målt med et infrarødt termometer. Om natten kan temperaturen falle til 23-25 °C. Unger skal ha opptil 40 °C under soleplassen. Tallene for *Varanus yuwonoi* er lånt fra *Varanus melinus*, og nattemperaturen er et anslag. Klimaet på Halmahera gir ingen grunn til vinterdvale eller en kjølig periode.

Gi varmen fra flere pærer i kombinasjon, og styr dem med termostat. Skjerm pærene, slik at dyret ikke kan komme til å røre dem, og mål overflatetemperaturen med et IR-termometer. Følg med på et dyr som blir liggende under pæren uten å røre seg, eller som holder seg unna solplassen: begge deler kan bety at temperaturen er feil.

Les mer: Varme og temperatur Les mer: Vinterdvale og årstider

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten lever i et fuktig skogsklima uten tørketid. Hold luftfuktigheten på 70-90 % med daglig spraying og et fuktig substrat, særlig nederst, der dyret graver. Tallet er et anslag ut fra klimaet og slektningene.

Hold substratet fuktig, men ikke vått, og sørg for god ventilasjon, slik at det ikke oppstår mugg. Sett fram en stor vannskål eller et kar der dyret kan drikke og bade. Skift vannet daglig, siden varaner ofte forurenser det.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og soler seg, så den trenger kraftig lys og UVB. Bruk UVB-rør eller UVB-pærer sammen med én eller flere solplasslamper, slik at dyret kan velge mellom sol og skygge. Ferguson-sone 3 er et godt utgangspunkt. Mål UV-indeksen med en UV-måler, og bytt rør og pærer etter produsentens anvisning. Hold lyset tent 12 timer i døgnet og mørkt om natten.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Føden i naturen er ikke undersøkt, men arten tar trolig fugler, øgler, slanger og virvelløse dyr ved reirhaugene og graver etter egg. Fôringen er lånt fra den nærbeslektede *Varanus melinus*: mus, fisk eller fjærfe én gang i uken og innimellom insekter, særlig gresshopper. Gi ikke gnagere som hovedfôr: varaner blir lett fete og får fettlever hvis de fôres med for mange mus. Veksle mellom insekter, hel fisk, egg og litt hele gnagere.

Unger får sirisser og gresshopper hver andre dag og små mus av og til, gitt med pinsett slik at alle får like mye. De er så grådige at man må passe på å ikke overfôre dem. Gi kalk med D3-vitamin på insektene og av og til et tilskudd av vitaminer og mineraler, for eksempel drysset på hakket oksehjerte blandet med hønseegg.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er aggressiv når den håndteres. Den har et forholdsvis kraftig hode og svært lange tenner, så et bitt kan gi dype skader, og klørne og halen kan gi stygge rifter, så ta ikke tak i dyret uten stor erfaring. Villfangede dyr er ofte stresset og forsvarer seg kraftig. Gi dem ro og skjul, og håndter dem så lite som mulig.

Beveg deg langsomt i terrariet, og la dyret komme til deg. Når dyret spiser rolig av en pinsett og ikke lenger flykter, kan du begynne å arbeide i terrariet. Hold hendene rene og vask dem grundig etter hver berøring av dyret, fôret, vannet og terrariet, fordi varaner kan bære salmonella.

Hold dyret alene. Artsfrender i gruppen er aggressive mot hverandre, og hos *Varanus melinus* kan felles hold føre til dødsfall. Sett bare en hann og en hunn sammen i en kort periode og bare i et svært stort terrarium.

Les mer: Karantene og hygiene

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnsforskjeller og alder ved kjønnsmodning er ikke kjent for *Varanus yuwonoi*. Hos den beslektede *Varanus melinus* er hannen større enn hunnen (snute-kloakk-lengde rundt 50 cm mot 40 cm), men det kan ikke overføres uten videre. Overlat kjønnsbestemmelsen til en veterinær med erfaring med varaner.

PARRING

Avl av *Varanus yuwonoi* er ikke beskrevet. Hos den beslektede *Varanus melinus* er parringen ikke knyttet til en sesong: den kommer i gang så snart kjønnene settes sammen, og hannen skilles fra hunnen cirka to uker senere. Hold dyrene under tett tilsyn, og sørg for at hunnen kan komme seg unna, for bitt kan være dødelige.

EGGLEGGING OG KULL

Faktaboksens 4-9 egg er lånt fra *Varanus melinus*, der det går rundt tre måneder mellom kullene. Hunnen trenger en eggleggingskasse, for eksempel en hul trestamme på 80 × 50 × 25 cm, halvt fylt med torvjord, blader og et lag sphagnum, slik at hun kan legge eggene uforstyrret. En drektig hunn kjennes lettere igjen på stor appetitt enn på en tykkere kropp. Et oversett kull kan avsløres av eggeskall i avføringen, fordi dyrene spiser eggene.

INKUBASJON

Inkubasjonen av *Varanus yuwonoi* er lånt fra *Varanus melinus*. Legg eggene oppå en blanding av vermikulitt og sand (2 deler vermikulitt til 1 del sand) uten å snu dem, og dekk eggeboksen med plastfolie slik at luften holdes mettet med fukt. Ta av folien minst én gang i uken for å lufte. Ved 29 °C klekkes eggene etter 164-166 dager. Regn med at noen egg ikke utvikler seg eller inneholder døde fostre.

OPPDRETT AV UNGER

Oppdrett av *Varanus yuwonoi* er ikke beskrevet, og tallene her er lånt fra *Varanus melinus*. Ungene er rundt 27-28 cm i total lengde og veier rundt 33-35 g ved klekkingen. Oppdrett dem i glassterrarier på 60 × 100 × 75 cm med greiner, kork- og bambusrør, planter og daglig spraying med regnvann ved 26-32 °C og opptil 40 °C under solplasslampene. Tilby sirisser etter fire-fem dager; ungene tar dem ofte først etter tiende dag. Noen uker senere kommer små mus til, og deretter får de sirisser og gresshopper hver andre dag og små mus av og til. Fôr dem med pinsett slik at alle får like mye, og vei dem jevnlig: noen unger vokser raskere enn andre. Blir det uro, skill dem.

Helse og vanlige feil

Eksporten fra Indonesia ble i årene 2010-2017 oppgitt til 25-110 dyr i året, erklært som oppdrettet eller født i fangenskap. Det er uvisst hvor mange av dem som reelt er oppdrettet: varaner som sjelden eller aldri er oppdrettet, er i handelen nesten utelukkende villfangede. Villfangede dyr har ofte innvollsorm og andre parasitter og har vært utsatt for stress, uttørking og dårlig behandling under fangst og transport. Det finnes ingen etablerte avlslinjer, og sykdommer hos arten er ikke beskrevet, så det følgende bygger på beslektede varaner.

- Parasitter: få en avføringsprøve undersøkt av en veterinær med erfaring på krypdyr, og hold et nytt dyr i karantene i flere uker før det flyttes inn.
- Dehydrering og avmagring etter transporten: tilby friskt vann, og vei dyret jevnlig.
- Brannsår fra uskjermede varmekilder: dekk til alle pærer.
- Fedme og fettlever ved for mye fett, særlig hvis hovedfôret er gnagere.
- Mangel på kalk og D3-vitamin hvis UVB og tilskudd mangler. Det gir bløte knokler.
- Luftveisinfeksjoner og sepsis: beslektede varaner kan dø av bakteriell blodforgiftning, lungebetennelse og cyster i bukhulen. Pusting med åpen munn, slim og nysing er varselstegn.
- Salmonella: varaner kan bære bakterien uten å være syke, så vask hendene etter all kontakt med dyret og terrariet, og la ikke barn eller sårbare personer røre dyret.

Et friskt dyr har klare øyne, en fyldig hale og en jevn vekt. Oppsøk en veterinær med erfaring på krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på flere uker, puster med åpen munn eller virker slapt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.